

KESTÄVÄN KEHITYKSEN VEROUUDISTUS

Ohjelma

Tervetuloa

Mari Pantsar, Sitra

Kestävän kehityksen verouudistus -selvitys

Saara Tamminen, Sitra

Kommentit selvitykseen

Sixten Korkman, taloustieteen emeritusprofessori, Aalto-yliopisto

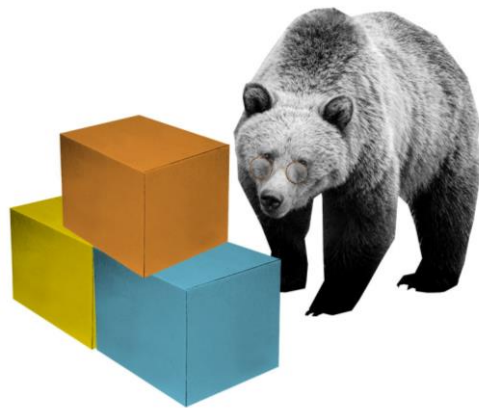
Marja Järvelä, yhteiskuntapolitiikan emeritaprofessori, Jyväskylän yliopisto

Tuulia Hakola-Uusitalo, finanssineuvos, budjettiosasto, valtiovarainministeriö

Yleisön kysymyksiä ja kommentteja

Päätössanat

Mari Pantsar, Sitra

Kestävän kehityksen verouudistus -selvitys

Julkistustilaisuus

17.4.2019

Saara Tamminen, PhD, johtava asiantuntija, Sitra

Mikä kestävän kehityksen verouudistus?

Kestävän kehityksen verouudistuksella tarkoitetaan verotuksen painopisteen siirtämistä kohti päästöjen ja luonnonvarojen verotusta budjettineutraalisti.

Miksi?

Meillä on kiire. Päästöt pitää saada alas.

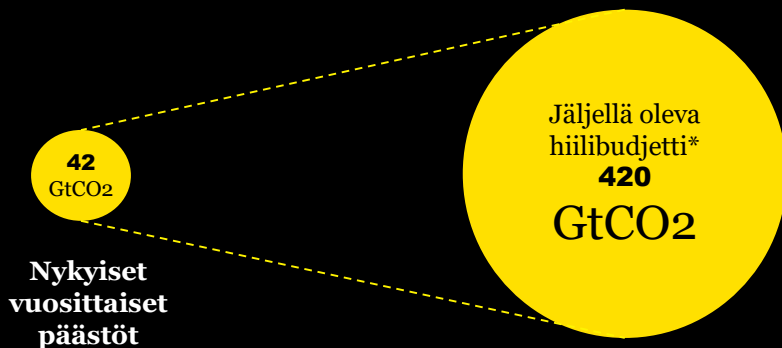
Ilmastotoimien ulkopuolelle ei voida jättää yhtäkään sektoria tai politiikan osa-aluetta.

Verotus on tehokas keino yhteiskunnan ja talouden ohjaamiseen.

Kokonaisvaltainen verouudistus mahdollistaa sen, että muutos voi tapahtua reilusti.

Mm. Maailmanpankki, OECD ja Euroopan komissio ovat suositelleet valtioille kestävä kehityksen verouudistuksia päästöjen vähentämiseksi.

Nykpäästöillä hiilibudjetti kuluu 10 vuodessa

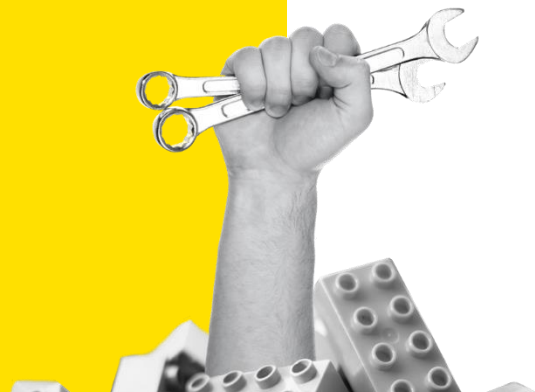
*) 66 % todennäköisyys rajoittaa lämpeneminen alle 1,5 asteen. Lähde: IPCC 2018

Kestävän kehityksen verouudistus -selvitys

Sitrassa olemme

- 1.** selvittäneet eri rakennuspalikoita kestävän kehityksen verouudistuksen toteuttamiseksi
- 2.** mallintaneet kolmen erilaisen esimerkkipaketin vaikutuksia Suomessa

Pssst! Paketit eivät
ole Sitran suositus
eikä sellaisenaan heti
toteutettavissa.

KOKEMUKSIA MEILTÄ JA MAAILMALTA

Brittiläinen Kolumbia

Yleinen hiilivero 2008 ja muiden verojen lasku. Lopputuloksena päästöt alas ja työllisyys ylös.

USA

Mallinnus hiiliverojen nostosta ja muiden verojen laskusta: päästöjen ennustetaan vähenevän ja talouden kasvavan.

Suomi, Ruotsi, Iso-Britannia, Tanska, Saksa & Hollanti

Tehty erilaisia ympäristöverouudistuksia, joilla saatu päästöt alas ja työllisyys ylös. BKT-vaikutukset vaihtelevampia, mutta pieniä ja positiivisia.

Indonesia & Meksiko:

Korkeammat polttoainehinnat kiihdyttivät investointeja vähähiilisiin teknologioihin ja nostivat yritysten tuottavuutta.

Lähteet:

British Columbia / Yamazaki, 2017

USA / Barron et al., 2018

Suomi, Iso-Britannia jne. & Indonesia ja

Meksiko / Pigato, 2019

Vero- uudistuksen tavoitteet

- 1.** Päästöt alas.
- 2.** Lisää työtä ja työpaikkoja sekä talouskasvua.
- 3.** Reilu siirtymä kaikkien näkökulmasta.
- 4.** Nopeammin kohti kiertotaloutta.
- 5.** Torjutaan päästöjen lisäksi muitakin ympäristöhaittoja.
- 6.** Vauhtia uusien puhtaiden ratkaisujen käyttöönottoon.

Veronkorotusten/ ympäristötoimien sivuvaikutuksia voidaan korjata.

Kestävän kehityksen verouudistus on paras tapa nostaa päästö-, luonnonvara- ja ympäristöveroja.

Joskus näiden verojen korottaminen on aiheuttanut huolta mahdollisista sivuvaikutuksista:

- 1.** Energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukykyyn
- 2.** Pienituloisten toimeentuloon

Tutkimme erityisesti näitä kahta näkökulmaa 1. ja 2. esimerkkipakettien avulla.

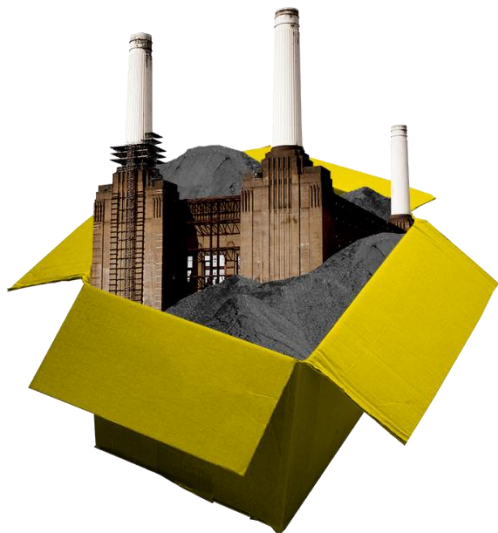
Kolmen erilaisen esimerkkipaketin mallinnus.

Taustaksi

Pakettien 1 ja 2 vaikutuksia arvioitiin Suomen taloutta tarkasti kuvaavan FINAGE-tasapainomallin avulla.

Paketti 3:n mallinnus tehtiin globaalilla E3ME-tasapainomallilla.

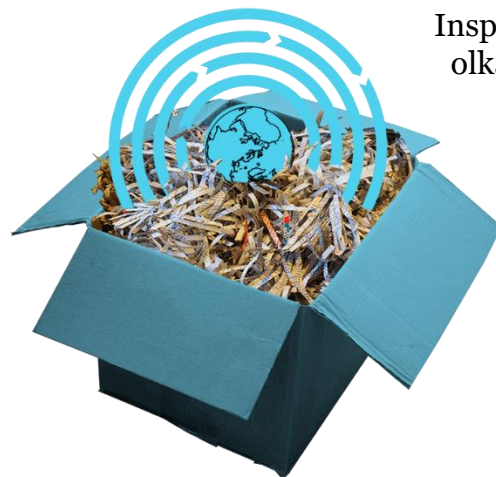
Mallit vertaavat politiikkatoimenpiteiden vaikutuksia talouden ja päästöjen kehityksessä **perusuraan = todennäköinen tulevaisuus nykyisten poliittisten päätösten valossa.**

**1. PAKETTI:
TUOTANTO**

**2. PAKETTI:
KULUTUS**

**3. PAKETTI:
KIERTOTALOUS**

Inspiraatioksi,
olkaa hyvät!

Mallinnuksessa käytetyt veroinstrumentit

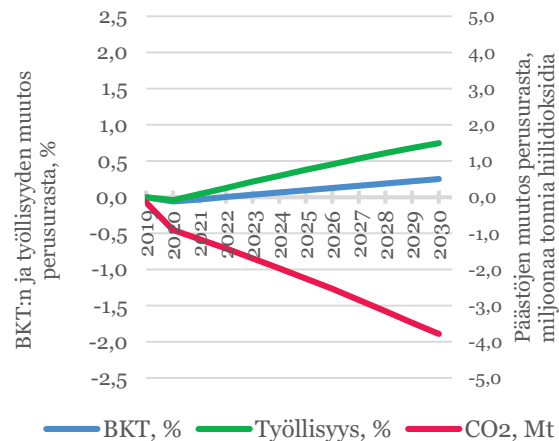
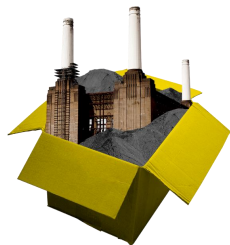
Muitakin
keinoja on.

Veronkiristykset	1. paketti	2. paketti	3. paketti
Lattiahinta EU:n päästökaupan päästöoikeuksille	✓		✓
Polttoaineiden verotuksen päästöporrastuksen vahvistaminen	✓	✓	
Päästöperusteinen lentovero		✓	✓
Lisävero lentorahdille		✓	✓
Tuotteen elinkaaripäästöihin perustuva kulutusvero		✓	
Energiaintensiivisten yritysten energiaveronpalautuksen poisto	✓		✓
Energiaturpeen alennetun verotason nosto	✓	✓	✓
Kivihiilen alennetun verotason poisto CHP-käytössä	✓	✓	
Dieselin alennetun verokannan nosto	✓		✓
Kevyen polttoöljyn alennetun verokannan nosto	✓	✓	✓
Uudet luonnonvaraverot (esim. maa-aines- ja kaivosvero)			✓
Vero poltettavalle jätteelle			✓
Vero torjunta-aineille			✓

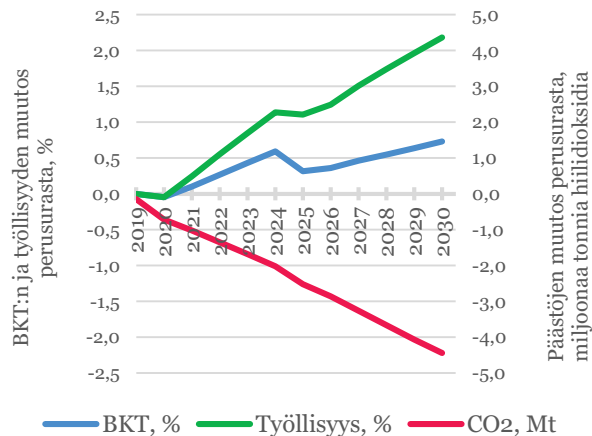
Veronalennukset	1. paketti	2. paketti	3. paketti
Tuloverotuksen alentaminen	✓	✓	✓
Työnantajien sosiaaliturvamaksujen alentaminen	(✓)	(✓)	✓
Reaalisten tulonsiirtojen nosto	✓	✓	
Nollapäästöisten autojen vapauttaminen autoverosta ja käyttövoimaveron poisto	✓	✓	
Sähköveron alennus teollisuudelle EU:n minimitasoon	✓		
Ilmastoratkaisujen tutkimus- & kehitysrahoituksen ja uusiutuvien energiatuen nosto			✓
Yhteisöveron alennus	(✓)	(✓)	

(✓)= Kokeiltu vaihtoehtoinen tapa, ei päätuloksissa

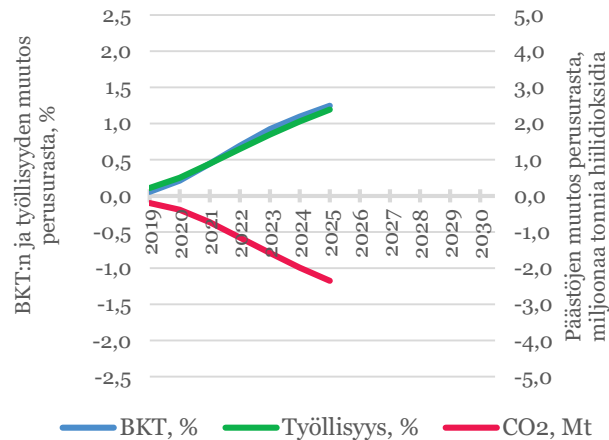
1. PAKETTI: TUOTANTO

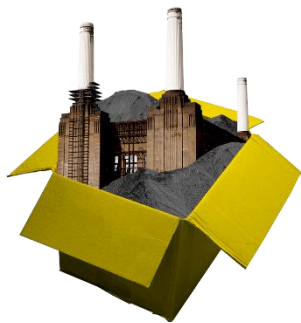
2. PAKETTI: KULUTUS

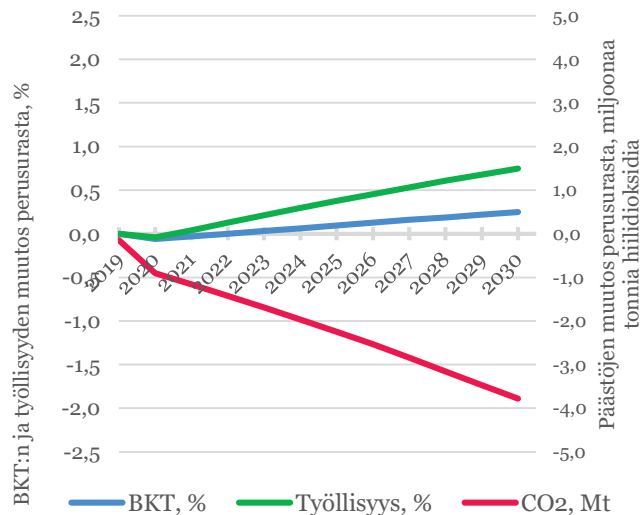
3. PAKETTI: KIERTOTALOUS

3. paketti mallinnettu eri mallilla

1. PAKETTI: TUOTANTO

TUOTANNON VEROTUS

Kiristetään erityisesti yritysten päästöverotusta, joka ilman muiden verojen alennuksia voisi vaikuttaa mm. energiantensiivisten yritysten lyhyen aikavälin kustannuskilpailukykyyn.

Veronkiristykset ja vastaavat alennukset yli 2 miljardia euroa vuonna 2030.

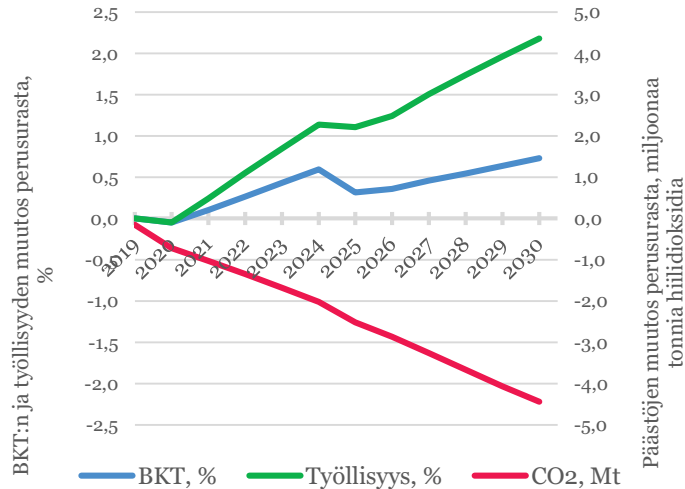
BKT nousee 0,2 % ja työllisyys 0,7 % perusuraan verrattuna, vienti nousee minimaalisesti.

Vain öljynjalostuksessa ja kaivosalalla työllisyys nousee vähemmän kuin perusuralla, muiden toimialojen työllisyys kasvaa entistä nopeammin.

Päästövähennys lähes 4 MtCO₂ enemmän vuonna 2030 eli lähes 10 % enemmän kuin ilman uudistusta.

2. PAKETTI: KULUTUS

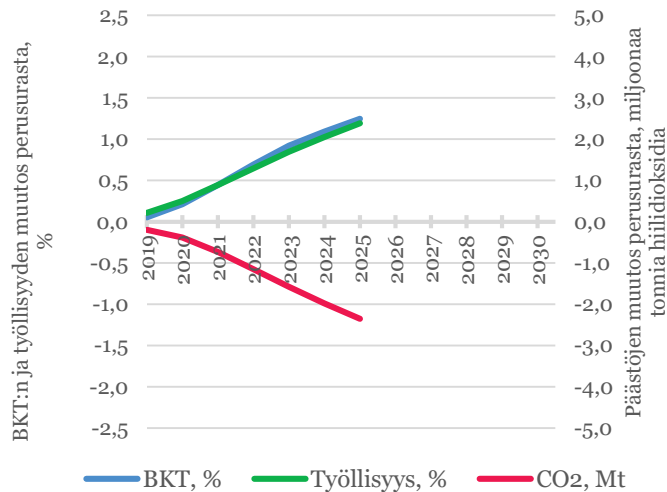
KULUTUKSEN VEROTUS

- Kiristetään mm. fossiilisten polttoaineiden verotusta, lentämisen verotusta sekä muuta kuluttajiin kohdistuvaa kulutusverotusta.
- Tämän paketin yksittäiset elementit voisivat nostaa tuloeroja ja lisätä eriarvoisuutta ilman tuloverojen alennusta tai tulonsiirtojen nostoa.
- Veronkiristykset ja vastaavat alennukset yli 7 miljardia vuonna 2030.
- Työllisyys kasvaa yli 2 % enemmän kuin perusuralla, BKT noin 0,7 %. Kokonaispaketin vaikutuksesta suurituloisimpien kulutus laskee eniten eli paketti on progressiivinen.
- Päästövähennys 4,4 MtCO₂ enemmän vuonna 2030 eli yli 10 % enemmän kuin ilman uudistusta.

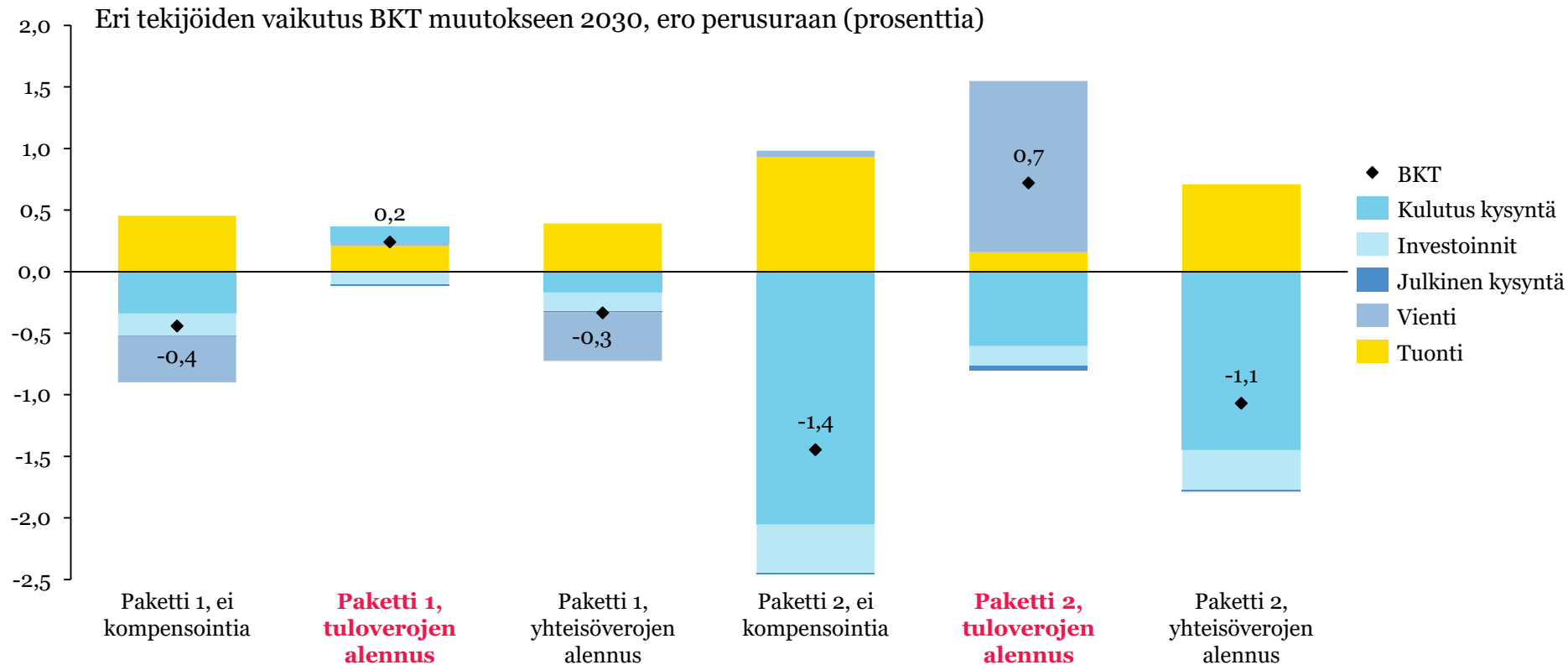
KIERTOTALOUSRATKAISUJEN OHJAUS

3. PAKETTI: KIERTOTALOUS

- Tarkastellaan taloudellisia instrumentteja, joilla voitaisiin tehostaa kiertotaloutta.
- Veronkiristykset ja vastaavat alennukset 3,5 miljardia euroa vuonna 2025.
- BKT ja työllisyys kasvavat vuonna 2025 1,2 % nopeammin kuin perusuralla.
- Päästöt laskevat 2,3 MtCO₂ enemmän kuin perusuralla vuonna 2025 eli noin 6 % enemmän kuin ilman uudistusta.
- Materiaalien ja energian kulutus laskee uusien verojen myötä.

Positiiviset vaikutukset talouteen ja työllisyyteen saavutetaan vain tuloverojen alennuksella

Tuloerojen kasvu voidaan välttää huolellisella suunnittelulla.

Selvityksemme mukaan

Päästöverojen noston vaikutus kotitalouksiin riippuu eniten siitä, **mitä** päästöveroja nostetaan ja **miten**

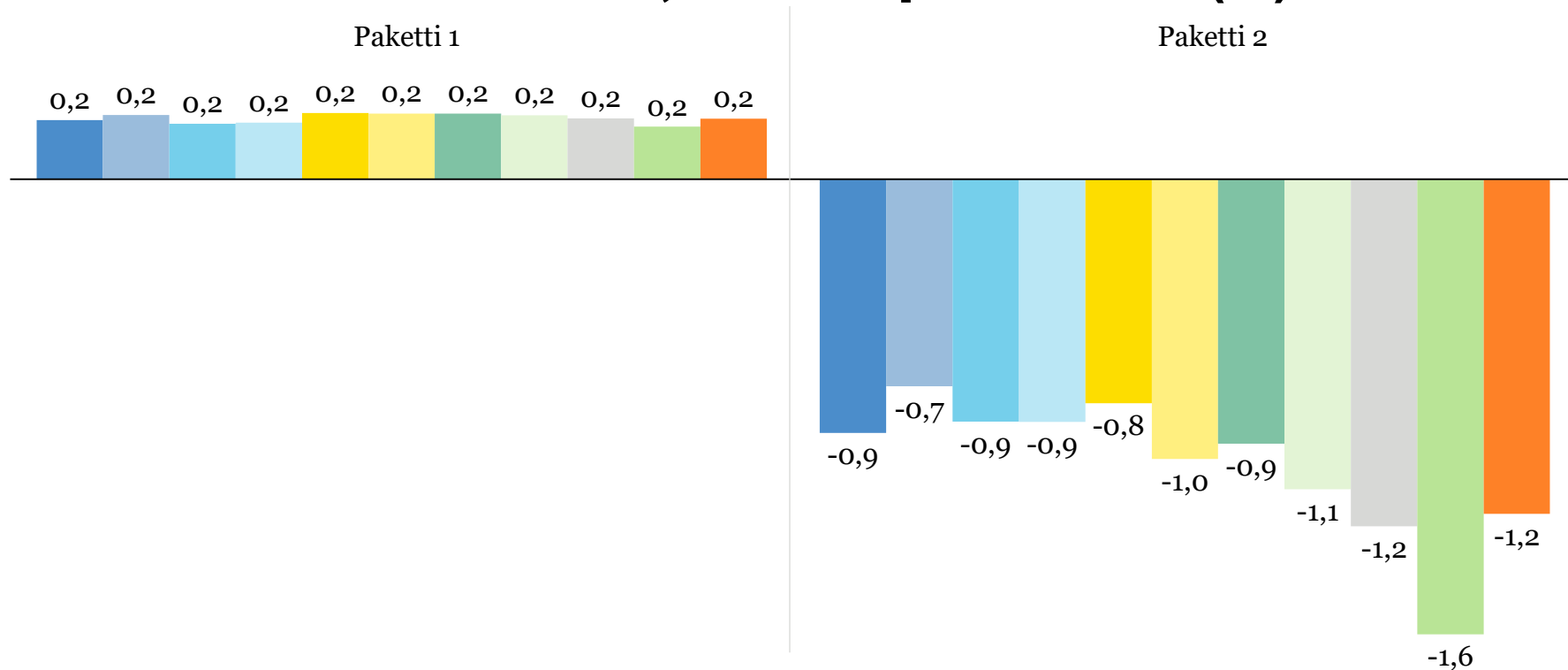
- Esimerkiksi maaseudulla asuvia pienituloisia pelkkä päästöverojen nosto voisi kirpaista eniten, jos nousevia polttoainekustannuksia ei kompensoitaisi mitenkään
- Lentoverot ja yleiset kulutusverot kohdistuvat taas selkeästi enemmän suurempituloisiin

Kun valtio kerää uusia veroja, verotuotot kasvavat. Verotuottoja voidaan ohjata erityisesti pienituloisten veronalennuksiin.

Lisäksi valtio voi ohjata tulonsiirtoja niille kotitalouksille, joiden kuluja uudistus nostaa haitallisen paljon.

Lopputulot riippuu poliittisista valinnoista ja edellyttää, että verouudistuksen vaikutukset arvioidaan huolellisesti ennen päätöksentekoa.

Kotitalouksien kulutus eri ansioluokissa desiileittäin vuonna 2030, muutos perusuraan (%)

■ D0 ■ D1 ■ D2 ■ D3 ■ D4 ■ D5 ■ D6 ■ D7 ■ D8 ■ D9 ■ Kokonaiskulutus

Do = pienituloisin desiili, D9=suurituloisin desiili

Verouudistus on mahdollista toteuttaa ilman, että se vaarantaa vientikilpailu- kykyä.

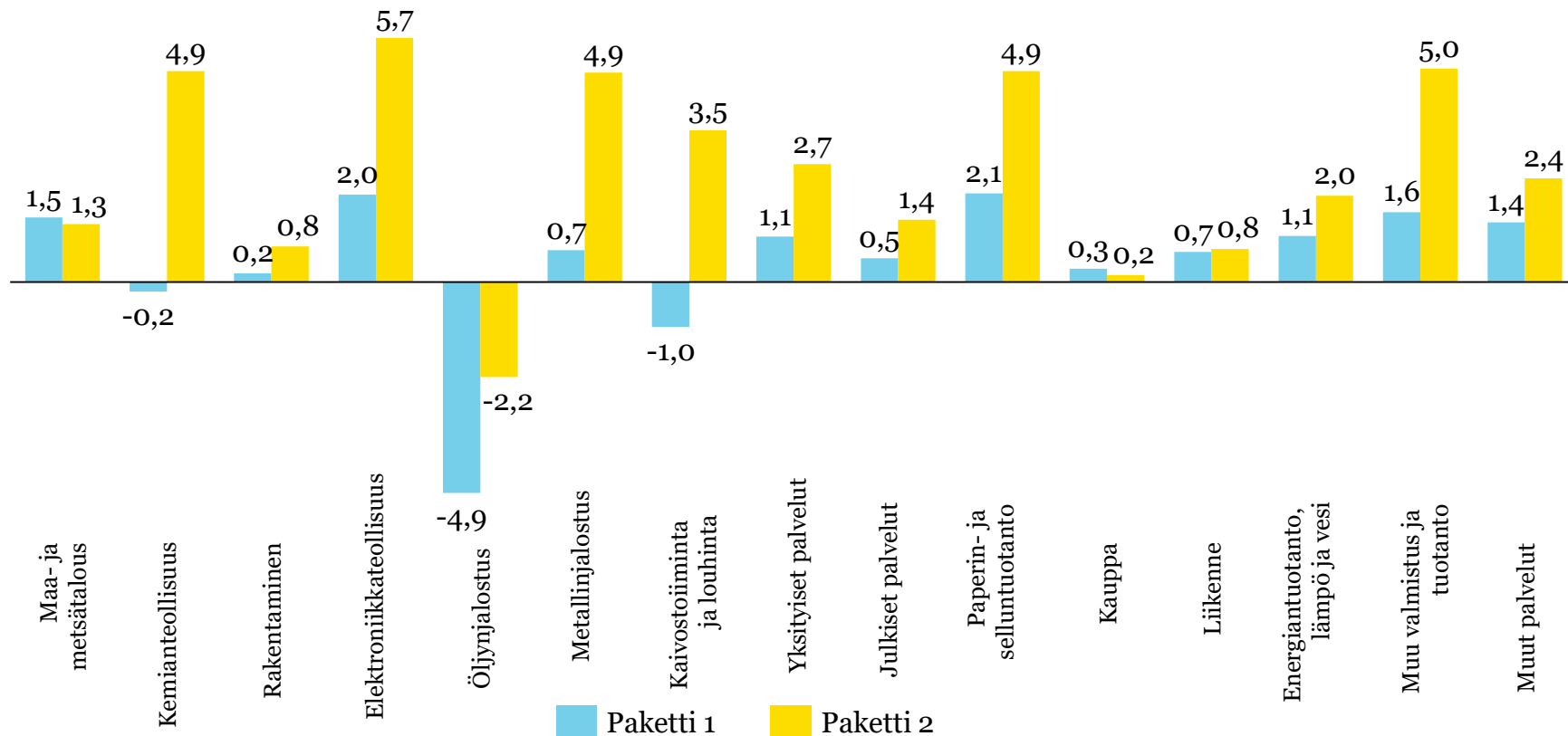
Yritysten kansainväliseen kilpailukykyyn vaikuttavat verotuksen ohella monet muut tekijät – usein jopa voimakkaammin.

Selvityksemme mukaan

- Lähes kaikkien toimialojen tuotos ja työllisyys kasvoivat esimerkkipaketeissa, vaikka energiantensiiviselle teollisuudelle kohdistui useita veronkorotuksia
- Vienti nousi kaikissa esimerkkipaketeissa
- Monet työvoimaintensiiviset alat hyötyvät erityisesti työn verotuksen laskusta
- Energiantensiivisistä aloista mm. paperiteollisuus kasvaa kaikissa esimerkkipaketeissa perusuraa nopeammin

Työllisyys toimialoittain vuonna 2030, muutos perusuraan (%)

3. paketin tuloksia tarkemmin

	Muutos perusuraan (%)	Muutos perusuraan (absoluuttinen)
Taloudelliset mittarit		
BKT	1,2	3.5 miljardia euroa
Työllisyys	1,2	30 600 työllistä
Vienti	0,01	
Tuonti	0,2	
Energiantuonti	-6,1	
Kotitalouksien kulutus	1,7	
Kuluttaajahinnat	0.8	
Sosiaaliset mittarit		
Muutos kotitalouksien tuloissa, alin kvintiili	2,0	
Muutos kotitalouksien tuloissa, ylin kvintiili	1,4	
Ekologiset mittarit		
CO ₂ päästöt	-6.0	-2,348,500 tCO ₂
Rakennusmineraalien kulutus	-0,6	
Raudattomat malmit	-0,8	
Rautamalmi	-0,7	
Energian käyttö	-2,6	23,369,900 toe

Tuotos (muutos perusurasta)	Vuonna 2025 (%)	Vuonna 2025 (miljoonaa euroa)
Metalli, elektroniikka- ja koneteollisuus	1,5	989
Muut palvelut	1,5	705
Tukku- ja vähittäiskauppa	1,0	484
Yksityiset like-elämän palvelut	1,0	1,375
Perusteollisuus	0,8	722
Liikenne ja viestintä	0,8	338
Maatalous	0,4	46
Julkiset palvelut	0,3	203
Rakentaminen	0,3	123
Energiahyödykkeiden ja energian tuotanto, lämpö, vesi	-1,0	-295

Miten tästä eteenpäin?

1

Seuraavan hallituksen tulisi suunnitella pitkän aikavälin verouudistus, teettää laajat vaikutusarviot ja aloittaa toteutus vähitellen. Uudistuksen kokoluokan tulisi olla miljardeissa.

2

Esimerkkipaketit eivät ole valmiita suosituksia, vaan tarjoavat näkymää erilaisiin vaihtoehtoihin ja niiden vaikutuksiin.

3

Kestävän kehityksen verouudistuksen tekoon ei ole yhtä oikeaa ratkaisua – se on poliittisten valintojen tekemistä.

4

Verotuksen valjastaminen päästöjen vähentämiseksi ei automaattisesti tarkoita, että muuta sääntelyä ei tarvittaisi.

Kommentit selvitykseen

Sixten Korkman, taloustieteen emeritusprofessori, Aalto-yliopisto

KESTÄVÄN KEHITYKSEN VEROUUDISTUS - KOMMENTTI SOSIAALISTEN VAIKUTUSTEN NÄKÖKULMASTA

MARJA JÄRVELÄ

KESTÄVÄN KEHITYKSEN VEROUUDISTUS -SELVITYKSEN JULKISTUSTILAISUUS

SITRA

HELSINKI 17.4.2019

KESTÄVÄN KEHITYKSEN VEROUUDISTUS IDEANA

Houkutteleva idea

- Ilmastotoimille kiire – vaikuttavia toimia tarvitaan
- Tuloverot alas – haittaverot ylös
- Suotuisia vaikutuksia taloudelliselle kasvulle ja työllisyydelle

ENTÄ SOSIAALISET VAIKUTUKSET?

Miksi ja mihin verotusta tarvitaan?

Keihin verotus vaikuttaa?

Onko se kohtuullista kaikille?

Tarvitaanko sosiaalisia kompensatioita?

Keille kompensatioita pitäisi kohdentaa?

SUORAT JA EPÄSUORAT VAIKUTUKSET - MIELIKUVAT

- Ilmastonmuutoksen hillinnän tulee olla (kustannustehokasta), mutta voiko se olla samalla neutraalia eri väestöryhmiin nähden ?
 - Ilmastotoimien sosiaalisia vaikutuksia ei ole riittävästi tutkittu
 - Keskustelu ilmastotoimien sosiaalisista vaikutuksista käydään toistaiseksi paljolti mielikuvien varassa
 - Sosiaalisten vaikutusten tutkiminen on vaikeaa makrotasolla ja vain mallintamalla – pitäisi porautua ihmisten arkeen
- Voidaanko yleensä päästä mielikuvia pidemmälle?
- Täytyy kohdentaa, tehdä kokeilevaa/osallistavaa tutkimusta

SOSIAALISTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTIKRITEEREITÄ

Tulonjakovaikutukset huomioitava, tottakai

Kuitenkin muut tekijät voivat olla jopa tärkeämpiä uudistuksen sosiaalisen hyväksyttävyyden kannalta.

Näitä ovat esimerkiksi arjen sujuvuus, oman elämäntavan puolustaminen ja koettu kohtuullisuus/oikeudenmukaisuus

Työllisyysvaikutukset huomioitava, tottakai

Mutta mitä työtä tarkastellaan, ja miten työtä tarkastellaan

Työllä on oma hiilijalanjälkensä, mutta myös kädenjälkensä, jota tulisi kasvattaa.

Näistä voi puhua esimerkiksi termillä talouden ekologinen rakennemuutos

HAAVOITTUVIEN RYHMIEN HAVAITSEMINEN

Energiaköyhät

Alimmat tuloluokat

Toimeentulotuen varassa
elävät

Liikenneköyhät

Haja-asutusalueella elävät

TOIMIEN AJALLINEN JA SYSTEEMINEN SYNKRONOINTI

Ajallinen synkronointi on tärkeää: jos tehokkaat ilmastotoimet tehdään ensin ja tarkoitus on tehdä sosiaalinen kompensaatio myöhemmin, voi olla että kompensaatiot jäävät näkemättä.

Arkielämän näkökulman lisäksi kestävän kehityksen verotuksen sosiaalinen näkökohta yhdistyy laajempaan veropalettiin – mitkä uudistukset ovat liian vaivalloisia toteutettaviksi?

Yleinen verohuoli: tuleeko kokonaisverokertymästä riittävä sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitoon

Kokonaisvaltaisuus uudistuksessa ideana tavoiteltava, mutta tämä ei ehkä toimi kertarysäyksellä.

Isot uudistukset tarvitsevat huolellista valmistelua - ja parlamentaarisen komitean (?)

VEROTUKSEN SOSIAALISEN HYVÄKSYTTÄVYYDEN KRITEERIT

Yhteenveto:

- Läpinäkyvyys/vaikuttavuus
- Kohtuullisuus/oikeudenmukaisuus
- Arjen sujuvuuden tukeminen
- Vaikutusten kompensoiminen haavoittuvimmassa asemassa oleville

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Sitran Kestävän Kehityksen Verouudistus – kommenttipuheenvuoro Tuulia Hakola

Tuulia Hakola, rakenneyksikön päällikkö, VM

Mitä tietoa Sitran tutkimus tuottaa?

- 3 tyyliteltyä verouudistusmallia, joissa uudistuksia kytketty yhteen (ympäristöverojen korotus = ansiotuloveroalennus / yhteisöveroalennus); huom. ei keskenään vertailukelpoisia!
- Kirjoituksessa on myös käsitelty ympäristöverojen korotukseen liittyviä huolia
 - Yritykset – vaikutus kilpailukykyyn?
 - Kotitaloudet – vaikutus tulonjakoon?
- Käytetty YTP-mallia - mallinnus auttaa hahmottamaan monimutkaisia keskinäisriippuvuuksia (vaikutuskanavat?)

Mitä kaivattaisiin poliitikkojen päätöksenteon tueksi?

- Tutkimuksessa on listattu ympäristöveromuutoksiksi ajateltuja verokorotuksia, verotukien poistamisia
- puuttuu analyysi erilaisten keinojen kustannustehokkuudesta (todettu kirjoituksessa)
 - Verojärjestelmän tehokkuuden ja ohjaavuuden kannalta yksittäisten verojen vaikutus olennainen
 - Hallinnolliset kustannukset ja tehokkuustappiot
 - Esim. päästöperusteinen yleinen kulutusvero teoriassa hyvä, mutta käytännössä mahdoton

Pohdittavaa / lisäselvitettävää

- Aiemmat tutkimukset eivät varauksetta tue johtopäätöstä siitä, että verosiirtymä ansiotuloverotuksesta ympäristöveroihin rahoittaisi ”itse itsensä”
 - Jos verojärjestelmä on erityisen huono, näin voi olla, mutta onko Suomen nykyinen verojärjestelmä ”tarpeeksi huono”? Esim päästöjen mukaista porrastusta on jo
 - Mahdollistaako ympäristöverojen korottaminen kuitenkin verokertymien pysyvän ja merkittävän kasvattamisen? Jos haittavero on tehokas, verokertymän pitäisi pienentyä ajassa

Lopuksi

- hienoa, että laskelmia tehdään.
- päästävä tarkemmin yksittäisten keinojen vaikutusten tasolle (ei YTP-mallilla tutkittava, vaikuttaa myös YTP-mallin keskeisiin tuloksiin)
- Ilmaisia lounaita hyvin harvoin – mahdollista, että tässäkään ei ole, kun laskelmat puretaan tarkemmin auki
- Ei tarkoita sitä, etteikö ilmaston muutoksen hillintään tähtääviä toimia pidä tehdä. Päinvastoin. Poliittista tahtotilaa, kansainvälisiä sitoumuksia on. Hyvään valmisteluun ymmärrettävä eri veronkorotusten vaikutus.

Yleisö, olkaa hyvä!

Kysymyksiä tai kommentteja?

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

